

సిరి మాతృశ్రీ పారిశ్రామిక పార్క్ ప్రారంభోత్సవం (కర్ణాటక)

సిలబస్ అంశాలు: జాతీయ అంశాలు | గ్రామీణాభివృద్ధి | మహిళా సాధికారత

1. ప్రాజెక్ట్ & ప్రారంభోత్సవ వివరాలు (INAUGURATION DETAILS)

- **అంశం:** 'సిరి' మాతృశ్రీ ఇండస్ట్రియల్ పార్క్ (SIRI Mathrushree Industrial Park) ప్రారంభోత్సవం.
- **ప్రారంభించిన వారు:** భారత ఉపరాష్ట్రపతి **శ్రీ సి. పి. రాధాకృష్ణన్** (మే 31, 2026).
- **ప్రదేశం:** బెల్లంగడి, దక్షిణ కన్నడ జిల్లా, **కర్ణాటక** (ధర్మస్థల నుండి వర్చువల్ గా ప్రారంభించారు).
- **హాజరైన ప్రముఖులు:** కర్ణాటక గవర్నర్ శ్రీ థావర్ చంద్ గెహ్లాట్, రాజ్యసభ ఎంపీ డాక్టర్ డి. వీరేంద్ర హెగ్డే, లోక్ సభ ఎంపీ శ్రీ బిజేష్ చౌతా.

2. 'SIRI' సంస్థ - నేపథ్యం & ప్రాముఖ్యత (BACKGROUND & SIGNIFICANCE)

- **కీలక వ్యక్తులు:** దీనికి డాక్టర్ డి. వీరేంద్ర హెగ్డే (రాజ్యసభ సభ్యుడు) అధ్యక్షుడిగా, శ్రీమతి హేమావతి వి. హెగ్డే వ్యవస్థాపకురాలిగా ఉన్నారు.
- **ప్రధాన లక్ష్యం:** సంప్రదాయ నైపుణ్యాలకు ఆధునిక మేనేజ్మెంట్ పద్ధతులను జోడించి, గ్రామీణ మహిళా సాధికారత మరియు కుటీర పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించడం.
- **సామాజిక ప్రభావం:** ఈ సంస్థ ద్వారా **3,000 మందికి ప్రత్యక్షంగా, 10,000 మందికి పైగా పరోక్షంగా** ఉపాధి లభిస్తోంది. ఇందులో అత్యధికులు వెనుకబడిన వర్గాలకు చెందిన మహిళలే.
- **కార్మిక సంక్షేమ వసతులు (Human-Centric Approach):** ఈ నూతన ఇండస్ట్రియల్ పార్క్ లో మహిళా ఉద్యోగుల కోసం ప్రత్యేక వసతులు కల్పించారు:
 - మహిళా ఉద్యోగుల కోసం హాస్టల్ మరియు నివాస గృహాలు.
 - చైల్డ్ కేర్ (డే-కేర్) సర్వీస్ సెంటర్స్.
 - రవాణా సౌకర్యం మరియు పరిశుభ్రమైన ఉచిత వంటశాలలు.

3. జాతీయ విధానాలు - ఉపరాష్ట్రపతి ప్రసంగ ముఖ్యాంశాలు (MAINS POINTS)

- **వికసిత్ భారత్ 2047:** ప్రతి పౌరుడిని కలుపుకుంటూపోయే **సమగ్ర అభివృద్ధి (Inclusive Development)** మరియు గ్రామీణ సాధికారత ద్వారానే 2047 నాటికి 'వికసిత్ భారత్' లక్ష్యం సాధ్యమవుతుంది.
- **ఆత్మనిర్భర్ భారత్ & వోకల్ ఫర్ లోకల్:** గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో స్వయం సమృద్ధిని సాధించడానికి 'SIRI' ఒక వినూత్న నమూనా. పరిశ్రమలు సామాజిక బాధ్యతతో, పర్యావరణ స్పృహతో ఎలా నడవవచ్చో నిరూపించిన ఈ సంస్థను "దేశవ్యాప్తంగా పునరావృతం చేయదగ్గ ఒక రోల్ మోడల్" (Model for National Replication) గా ఉపరాష్ట్రపతి అభివర్ణించారు.

4. సామాజిక-సాంస్కృతిక అంశాలు (SOCIO-CULTURAL CONTEXT)

- **మత సామరస్యం & లౌకికవాదం:** భారతీయ నాగరికత ఎల్లప్పుడూ అన్ని మతాలను సమానంగా గౌరవిస్తుందని (Secularism), అయితే ఏ రకమైన **బలవంతపు మత మార్పిడులనైనా (Forced Religious Conversions)** నిరుత్సాహపరచాలని ఉపరాష్ట్రపతి పిలుపునిచ్చారు.
- **శ్రీ క్షేత్ర ధర్మస్థల:** శతాబ్దాలుగా కులమతాల కఠినంగా సాగుతున్న ఉచిత అన్నదాన సంప్రదాయం ('అన్నపూర్ణ ప్రసాద నిలయం') మరియు ఇక్కడి సామాజిక సేవా స్ఫూర్తిని ఉపరాష్ట్రపతి కొనియాడారు.

📌 క్విజ్ రివిజన్ బిట్స్ (PRELIMS & ONE-DAY EXAMS)

- **బిట్ 1:** ఇటీవల వార్తల్లో నిలిచిన 'సిరి మాతృశ్రీ ఇండస్ట్రియల్ పార్క్' ఏ రాష్ట్రంలో ఉంది?
 - **జవాబు:** కర్ణాటక (బెల్తంగడి).
- **బిట్ 2:** గ్రామీణ మహిళా సాధికారత సంస్థ 'SIRI' ఏ ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్ర సామాజిక సేవా విభాగానికి అనుబంధంగా పనిచేస్తుంది?
 - **జవాబు:** శ్రీ క్షేత్ర ధర్మస్థల (నేతృత్వం: డా. డి. వీరేంద్ర హెగ్డే).
- **బిట్ 3:** ప్రస్తుత భారత ఉపరాష్ట్రపతి ఎవరు?
 - **జవాబు:** శ్రీ సి. పి. రాధాకృష్ణన్.

దీపిక మలయాళ దినపత్రిక 140వ వార్షికోత్సవం

సిలబస్ అంశాలు: జాతీయ అంశాలు | మీడియా రంగా సవాళ్లు | ప్రజాస్వామ్యం & భావవ్యక్తీకరణ (GS Paper 2 & 4)

1. కార్యక్రమ వివరాలు (EVENT DETAILS)

- **అంశం:** 'దీపిక' మలయాళ దినపత్రిక 140వ వార్షికోత్సవ వేడుకలు మరియు 'దీపిక ఎక్స్‌లెన్స్ అవార్డుల' ప్రధానోత్సవం.
- **ముఖ్య అతిథి:** భారత ఉపరాష్ట్రపతి **శ్రీ సి. పి. రాధాకృష్ణన్** (మే 31, 2026).
- **ప్రదేశం:** కె.సి. మామెన్ మాప్పిళ్ళై హాల్, కొట్టాయం, కేరళ.
- **హాజరైన ప్రముఖులు:** కేరళ గవర్నర్ శ్రీ రాజేంద్ర విశ్వనాథ్ అర్లెకర్, కేరళ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ వి. డి. సతీశన్, కేరళ అసెంబ్లీ స్పీకర్ శ్రీ తిరువాంచూర్ రాధాకృష్ణన్.

2. 'దీపిక' పత్రిక ప్రత్యేకత & చారిత్రక నేపథ్యం

- **వారసత్వం:** 140 సంవత్సరాల సుదీర్ఘ చరిత్ర కలిగిన ఈ పత్రిక, 19వ శతాబ్దం చివరలో (కమ్యూనికేషన్ మరియు విద్యావకాశాలు పరిమితంగా ఉన్న కాలంలో) స్థాపించబడింది.
- **సామాజిక సహకారం:** కేరళలో సామాజిక సామరస్యం, విద్య, సంస్కృతి మరియు సాహిత్య రంగాల అభివృద్ధిలో ఈ పత్రిక కీలక పాత్ర పోషించింది.

3. జాతీయ అంశాలు - జర్నలిజంపై ఉపరాష్ట్రపతి ప్రసంగ ముఖ్యాంశాలు (MAINS PERSPECTIVE)

ప్రజాస్వామ్యంలో పత్రికారంగం పాత్ర (Fourth Estate), మీడియా నైతిక విలువలు (Media Ethics) అనే అంశాలపై మెయిన్స్ సమాధానాలలో కోట్ చేయడానికి ఉపయోగపడే కీలక పాయింట్లు:

- **జర్నలిస్టిక్ ధర్మం (True Dharma of Journalism):** పత్రికలు మంచి పనులను అభినందించాలని, అదే సమయంలో తప్పులను నిర్భయంగా విమర్శించాలని (Constructive Criticism) ఉపరాష్ట్రపతి పేర్కొన్నారు. విమర్శ ఎల్లప్పుడూ నిష్పక్షపాతంగా, సమతుల్యంగా ఉండాలి.
- **వార్త వర్సెస్ అభిప్రాయం (News vs Opinion):** పత్రికలలో ఎడిటోరియల్స్ (సంపాదకీయాలు) అనేవి అభిప్రాయాలను వ్యక్తం చేయడానికి సరైన వేదికలు, కానీ **వార్తా నివేదికలు ఎల్లప్పుడూ నిష్పక్షపాతంగా, వాస్తవ ఆధారితంగా (Objective and Factual) మాత్రమే ఉండాలి.** వార్తల్లో సొంత అభిప్రాయాలను జోడించే ధోరణి పెరగడం పట్ల ఆయన ఆందోళన వ్యక్తం చేశారు.
- **కన్సర్వేటివ్ జర్నలిజం (Constructive Journalism):** కేవలం సంఘటనలను నివేదించడమే కాకుండా.. సమాజంలో ఆశ, ఆవిష్కరణలు, మానవత్వం మరియు శాస్త్రీయ పురోగతికి సంబంధించిన

సానుకూల కథనాలను కూడా మీడియా హైలైట్ చేయాలి. ఇది యువతలో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని నింపి, దేశ నిర్మాణంలో (Nation-Building) వారిని భాగస్వాములను చేస్తుంది.

4. ప్రస్తుత మీడియా రంగం ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్లు (CHALLENGES IN MEDIA LANDSCAPE)

- **తప్పుడు సమాచారం (Misinformation):** డిజిటల్ ప్లాట్‌ఫారమ్ల విస్తరణతో నకిలీ వార్తలు మరియు తప్పుడు సమాచారం వ్యాప్తి చెందడం ఒక పెద్ద సవాలుగా మారింది.
- **ప్రజా విశ్వాసం తగ్గడం:** కమర్షియల్ ప్రెజర్స్ (వ్యాపార ఒత్తిళ్లు) కారణంగా పత్రికలపై ప్రజల్లో నమ్మకం క్రమంగా తగ్గుతోంది.
- **లోతు లేని పఠనం:** ప్రస్తుతం ప్రజలు కేవలం హెడ్‌లైన్స్, క్యాప్షన్స్ మాత్రమే చూసి విషయాలను అంచనా వేస్తున్నారని, వార్తల వెనుక ఉన్న లోతైన చర్చలను పరిశీలించడం లేదని ఆందోళన వ్యక్తం చేశారు.

📌 క్వీస్ రివిజన్ బిట్స్ (PRELIMS & OBJECTIVE EXAMS)

- **బిట్ 1:** ఇటీవల 140వ వసంతాల మైలురాయిని పూర్తి చేసుకుని, వార్తల్లో నిలిచిన 'దీపిక' ఏ భాషా దినపత్రిక?
 - **జవాబు:** మలయాళం (కేరళ).
- **బిట్ 2:** 'దీపిక' దినపత్రిక 140వ వార్షికోత్సవ వేడుకలు కేరళలోని ఏ నగరంలో జరిగాయి?
 - **జవాబు:** కొట్టాయం.
- **బిట్ 3:** ఈ కార్యక్రమానికి హాజరైన ప్రస్తుత కేరళ గవర్నర్ ఎవరు?
 - **జవాబు:** శ్రీ రాజేంద్ర విశ్వనాథ్ అర్లేకర్ (ముఖ్యమంత్రి: శ్రీ వి. డి. సతీశన్).

ఐవిఎఫ్ ద్వారా మంగోలియాకు పవిత్ర బౌద్ధ అవశేషాల తరలింపు

సిలబస్ అంశాలు: అంతర్జాతీయ సంబంధాలు (భారత్ - మంగోలియా ద్వైపాక్షిక సంబంధాలు) | సాంస్కృతిక దౌత్యం (Cultural Diplomacy) | రక్షణ రంగం (IAF)

1. ఆపరేషన్/మిషన్ వివరాలు (MISSION DETAILS)

- **అంశం:** గౌతమ బుద్ధుని ప్రధాన శిష్యుల పవిత్ర అవశేషాలను ఢిల్లీ నుండి మంగోలియాకు తరలించడం.
- **ఎవరు నిర్వహించారు?:** ఇండియన్ ఎయిర్ ఫోర్స్ (IAF - భారత వాయుసేన).
- **తేదీ:** మే 30, 2026.
- **లక్ష్యం:** స్నేహపూర్వక దేశాలతో సాంస్కృతిక బంధాలను బలోపేతం చేయడం మరియు భారత గ్లోబల్ కల్చరల్ అవుట్‌రీచ్ (సాంస్కృతిక దౌత్యం) విస్తరించడం.

2. కీలక సాంకేతిక & రక్షణ రంగ అంశాలు (DEFENSE & TECH HIGHLIGHTS)

- **విమానం పేరు:** IL-76 (ఇల్యూషిన్-76) వ్యూహాత్మక ఎయిర్‌లిఫ్ట్ రవాణా విమానం.
- **భారతీయ నామకరణం:** ఈ విమానాన్ని భారత వాయుసేనలో 'గజరాజ్' (Gajraj) అని పిలుస్తారు.
- **ప్రాముఖ్యత:** సుదూర ప్రాంతాలకు వ్యూహాత్మక మరియు భారీ రవాణా సామర్థ్యాలను ప్రదర్శించడంలో IAF యొక్క నైపుణ్యాన్ని ఈ రాత్రిపూట (Overnight) సాగిన సుదీర్ఘ ప్రయాణం నిరూపించింది.

3. చారిత్రక & సాంస్కృతిక నేపథ్యం (ART & CULTURE CONTEXT - UPSC GS-1)

పరీక్షల్లో బౌద్ధమతం (Buddhism) సిలబస్ నుండి అడిగే అవకాశం ఉన్న అత్యంత ముఖ్యమైన చారిత్రక వివరాలు:

- **అవశేషాలు ఎవరివి?:** గౌతమ బుద్ధుని ఇద్దరు ప్రధాన శిష్యులైన (Chief Disciples) **అరహంత్ శారిపుత్ర (Arahant Sariputta)** మరియు **అరహంత్ మహామొగ్గల్లాన (Arahant Mahamoggallana)** ల పవిత్ర అవశేషాలు.
- **సాంస్కృతిక దౌత్యం (Soft Power):** ఆసియా దేశాలతో, ముఖ్యంగా మంగోలియా వంటి బౌద్ధమతం ప్రాధాన్యత గల దేశాలతో సంబంధాలను బలోపేతం చేసుకోవడానికి భారతదేశం తన 'బౌద్ధ వారసత్వాన్ని' ఒక సాఫ్ట్ పవర్ టూల్గా ఉపయోగిస్తోంది.

📌 క్విజ్ రివిజన్ బిట్స్ (PRELIMS & ONE-DAY EXAMS)

- **బిట్ 1:** మే 2026లో భారత వాయుసేన ఏ దేశానికి పవిత్ర బౌద్ధ అవశేషాలను ఎయిర్లిఫ్ట్ చేసింది?
 - **జవాబు:** మంగోలియా.
- **బిట్ 2:** బౌద్ధ అవశేషాలను మంగోలియాకు తరలించడానికి IAF ఉపయోగించిన 'గజరాజ్' అనేది ఏ వ్యూహాత్మక రవాణా విమానం యొక్క పేరు?
 - **జవాబు:** IL-76 (Ilyushin-76).
- **బిట్ 3:** ఇటీవల మంగోలియాకు తరలించిన పవిత్ర అవశేషాలు గౌతమ బుద్ధుని ఏ ప్రసిద్ధ శిష్యులకు సంబంధించినవి?
 - **జవాబు:** అరహంత్ శారిపుత్ర మరియు అరహంత్ మహామొగ్గల్లాన.